

GSF-KURAM09

SÖZLÜ SINAV RUBRİĞİ VE SONUÇLANDIRMA

Analitik ölçütler, performans düzeyleri ve nihai puan esasları

Belge kodu	GSF-KURAM09	Belge niteliği	Açıklama, uygulama ve değerlendirme esasları
Belgenin işlevi. Bu belge, sözlü sınav sorularının hazırlanmasını değil; öğrencinin verdiği sözlü yanıtların konu hâkimiyeti, ilişkilendirme, analiz, terminoloji ve ifade boyutlarında analitik rubrikle değerlendirilip sonuçlandırılmasını düzenler.			

1. AMAÇ

Sözlü sınav rubriği, öğrencinin soru temelli sözlü sınavda ortaya koyduğu performansı önceden tanımlanmış, gözlenebilir ve birbiriyle örtüşmeyen ölçütler üzerinden değerlendirmek için kullanılır. Rubrik; değerlendiricinin genel izlenimini tek bir nota dönüştürmek yerine, yanıtın hangi boyutlarda güçlü veya yetersiz olduğunu görünür kılar ve nihai puanın gerekçesini izlenebilir hâle getirir.

Güzel Sanatlar Fakültesinde rubrikli sözlü değerlendirme; kuramsal bilgi, kavramlar arası ilişki, eser/metin çözümleme, eleştirel düşünme, gerekçeleştirme, alan terminolojisi ve sözlü ifade yeterliklerinin ayrı ölçütlerle puanlanmasına imkân verir. Amaç, öğrencinin kişiliğini, aksanını veya sahne rahatlığını değil; ders öğrenme çıktılarını sözlü yanıt yoluyla ne ölçüde kanıtladığını belirlemektir.

2. KAPSAM

Bu belge aşağıdaki yapılandırılmış sözlü sınav ve değerlendirmelerde kullanılabilir:

- Ara sınav, final, bütünleme ve tek ders kapsamında uygulanan yapılandırılmış sözlü sınavlar,
- Eser, görsel, metin, kavram veya vaka üzerinden yürütülen sözlü çözümlemeler,
- Uygulamalı derslerin kuramsal bilgi ve gerekçeleştirme boyutlarına yönelik sözlü değerlendirmeler,
- Bir veya birden fazla değerlendiricinin yer aldığı yüz yüze ya da eş zamanlı çevrim içi sözlü sınavlar.

GSF-KURAM09, sözlü sınav performansının analitik ölçütlerle puanlanması ve nihai sonucun kayda bağlanması için kullanılır. Soru havuzu, eşdeğer soru seçimi ve soru bazlı puan planlaması için GSF-KURAM03 ile birlikte kullanılabilir. Hazırlıklı sözlü sunumlar için GSF-KURAM05, seminerin yazılı çalışma-sunum-tartışma bütünlüğü için GSF-KURAM10 esas alınır.

3. DEĞERLENDİRME ESASLARI

Ölçüt	Açıklama
Rubriğin niteliği	Sözlü yanıtı ölçütlere ayıran, her ölçüt için performans düzeylerini ve azami puanı tanımlayan analitik değerlendirme aracıdır.
Kanıt kaynağı	Öğrenciye yöneltilen temel ve takip soruları, verdiği yanıtlar, kullanılan eser/metin/görsel ve soru bazlı notlar rubrik puanlarının dayanağını oluşturur.
Temel ölçütler	Konuya hâkimiyet, kavramlar arası ilişki ve yorum, analiz-eleştirel düşünme, soruya odaklı ve tutarlı cevap, akademik terminoloji ve anlaşılır sözlü ifade değerlendirilir.
Önerilen ağırlık	Konu hâkimiyeti 25; ilişkilendirme ve yorum 20; analiz ve eleştirel düşünme 20; doğru/açık/tutarlı cevap 15; terminoloji 10; sözlü ifade 10 puan olarak kullanılabilir.
Ağırlık uyarlaması	Ders öğrenme çıktıları farklı bir dağılım gerektiriyorsa ölçüt ağırlıkları sınavdan önce değiştirilip öğrenciye bildirilir; toplam 100 olarak korunur.
Performans düzeyi	Her ölçüt için tam, yeterli, gelişmekte ve yetersiz gibi düzeylerin gözlenebilir yanıt özellikleri tanımlanır; yalnız sıfat veya genel kanaat kullanılmaz.
Değerlendirici	Tek öğretim elemanı veya jüri tarafından uygulanabilir. Birden fazla değerlendiricide bağımsız puanlar ve nihai puanın oluşturulma yöntemi kaydedilir.
Toplam puan	Ölçüt puanlarının toplamı 100 üzerinden ham sözlü sınav puanını oluşturur; ders başarı/harf notu yürürlükteki düzenlemeye göre ayrıca belirlenir.
Sonuç kaydı	Ölçüt puanları, toplam puan, kısa gerekçe, değerlendirici, tarih ve varsa jüri birleştirme yöntemi yazılı olarak saklanır.

4. RUBRİK HAZIRLAMA İLKELERİ

Sözlü sınav rubriği hazırlanırken aşağıdaki ilkeler birlikte gözetilir:

- **Öğrenme çıktısı ilişkisi:** Her ölçüt hangi ders öğrenme çıktısının sözlü performansta görülebilir kanıtını temsil ettiği belirlenerek oluşturulur.
- **Ölçütlerin ayrılığı:** Konu bilgisi, analiz, terminoloji ve ifade gibi boyutlar aynı davranışı birden çok ölçütte puanlamayacak biçimde tanımlanır; genel 'başarı' veya 'etki' gibi belirsiz ölçütlerden kaçınılır.
- **Gözlenebilir tanımlayıcılar:** Düzey açıklamaları 'iyi-orta-zayıf' sözcükleriyle bırakılmaz; doğru kavram kullanma, ilişki kurma, kanıt gösterme, çelişkiyi tartışma veya soruya odaklanma gibi gözlenebilir özellikleri açıklar.
- **Ağırlık dengesi:** Bilgi ve analiz gibi temel akademik boyutlar, hitabet veya sunuş rahatlığı gibi ikincil özelliklerin gerisinde bırakılmaz; ağırlıklar öğrenme çıktısındaki öneme göre belirlenir.
- **Soru-rubrik eşleştirmesi:** Her soru bütün ölçütleri göstermek zorunda değildir. Soru havuzu, rubriğin ölçtüğü boyutlara yeterli kanıt sağlayacak biçimde planlanır.
- **Kısmi performans:** Öğrencinin doğru fakat eksik, yönlendirme sonrası geliştirilmiş veya kuramsal açıdan savunulabilir alternatif yanıtlarının hangi düzeye karşılık geleceği sınav öncesinde düşünülür.
- **Önyargı kontrolü:** Aksan, ses tonu, cinsiyet, kişilik, heyecan, engel durumu veya değerlendircinin öğrenci hakkındaki önceki kanaati, ders öğrenme çıktısıyla ilişkili olmadığı sürece rubrik puanına yansıtılmaz.
- **Değerlendirici uyumu:** Jüri varsa ölçüt ve düzeyler sınav öncesinde birlikte gözden geçirilir; örnek yanıtlar üzerinden kısa puanlama kalibrasyonu yapılabilir.
- **Kayıt düzeni:** Rubrik, her ölçüt için puan ve kısa kanıt notu yazmaya elverişli düzenlenir; toplam puanın hangi gözleme dayandığı sonradan anlaşılabilir olmalıdır.

5. PUANLAMA VE SONUÇLANDIRMA İLKELERİ

Sözlü sınav performansı rubrikle puanlanırken aşağıdaki esaslar uygulanır:

- **Konu hâkimiyeti:** Temel bilgi, kavram, kuram, dönem, sanatçı-eser ilişkisi veya teknik açıklamanın doğruluğu ve yeterliliği değerlendirilir.
- **İlişkilendirme ve yorum:** Öğrencinin kavramlar, eserler, dönemler veya yaklaşımlar arasında anlamlı ilişki kurması ve bilgiyi bağlam içinde yorumlaması dikkate alınır.
- **Analiz ve eleştirel düşünme:** Bileşenleri ayırt etme, karşılaştırma, neden-sonuç kurma, farklı görüşleri tartışma ve kanıta dayalı çıkarım yapma düzeyi değerlendirilir.
- **Soruya cevap ve tutarlılık:** Yanıtın soruyu doğru anlaması, istenen konuya odaklanması, çelişkisiz ilerlemesi ve sonucunu açıkça ifade etmesi gözetilir.
- **Akademik terminoloji:** Alan kavramlarının doğru, yerinde ve anlamı bilerek kullanılması puanlanır; yalnız çok sayıda terim söylemek yeterli sayılmaz.
- **Sözlü ifade:** Yanıtın anlaşılabilirliği ve düşünce akışının izlenebilirliği değerlendirilir; hitabet gösterisi, hızlı konuşma veya sahne rahatlığı bağımsız başarı göstergesi değildir.
- **Bütüncül kontrol:** Ölçüt puanları toplandıktan sonra toplamın soru kayıtları ve öğrencinin genel kanıt düzeyiyle belirgin çelişki oluşturup oluşturmadığı kontrol edilir; rubrik dışı keyfi puan eklenmez.
- **Jüri puanı:** Değerlendiriciler önce bağımsız puan verir. Ortalama, uzlaşma veya uç puan incelemesi gibi nihai yöntem önceden belirlenir ve sonuç formunda gösterilir.

6. UYGULAMA NOTLARI

Bu bölüm, rubriğin sınav öncesinde duyurulması, sınav sırasında kullanılması ve sonucun belgelenmesine ilişkin esasları açıklar.

6.1. Sınav öncesi

- Sınav kapsamı, rubrik ölçütleri, ölçüt ağırlıkları, öğrenci başına süre ve jüri yöntemi öğrencilere önceden bildirilir.
- Rubrik, soru havuzu ve beklenen yanıt bileşenleri birlikte kontrol edilir; soruların bütün puanlanan boyutlar için yeterli kanıt üretmesi sağlanır.
- Yüz yüze ve çevrim içi uygulamalarda iletişim, erişilebilirlik, kayıt ve teknik kesinti koşulları eşitlik ilkesiyle planlanır.

6.2. Uygulama ve geri bildirim

- Değerlendirici rubriği sınav sırasında veya hemen sonrasında, belleğe dayalı gecikmeyi azaltacak biçimde doldurur; her puanı mümkün olduğunca kısa kanıt notuyla ilişkilendirir.

- Geri bildirim öğrencinin yalnız toplam notunu değil; bilgi, ilişkilendirme, analiz, terminoloji ve ifade boyutlarındaki güçlü ve geliştirilebilir yönlerini gösterir.
- Ses veya görüntü kaydı yapılacaksa amaç, erişim yetkisi, saklama süresi ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin koşullar önceden açıklanır.

6.3. Sonuç, arşiv ve itiraz

- Soru ve puan kayıtları, doldurulmuş rubrik, kısa gerekçe, değerlendirici/jüri puanları, nihai hesap ve öğrenciye verilen geri bildirim ders dosyasında saklanır.
- Not itirazında genel izlenim yeniden kurulmaz; yöneltilen sorular, yanıt kanıtları, rubrik tanımlayıcıları, ölçüt puanları ve toplam hesap birlikte incelenir.
- Makul uyarlamalar, öğrencinin aynı öğrenme çıktısını farklı iletişim veya yardımcı teknoloji yoluyla göstermesine imkân verir; uyarlamanın kendisi puan düşürme nedeni yapılmaz.

Temel ilke. Sözlü sınav rubriği, değerlendiricinin sezgisini süsleyen bir puan tablosu değil; her puanı gözlenebilir sözlü kanıta bağlayan, benzer performansa benzer sonuç üreten ve itiraz hâlinde açıklanabilen bir karar aracıdır.